

ČZPRAVODAJ

ostravské pobočky Genealogické a heraldické společnosti v Praze
při Domu kultury pracujících Vítkovic v Ostravě

O novotvaru v městské heraldice

KAREL HRBÁČEK

Heraldikou obchází strašidlo. Je to strašidlo dosti nové a jmenuje se novotvar. A proč zrovna strašidlo? Protože nikdo neví, jak doopravdy vypadá a protože pořádně vylekáte každého heraldika, obviníte-li ho, že použil novotvaru.

Příruční slovník naučný nás poučí, že slovo novotvar má v podstatě dva významy. V lékařství je to označení pro něco, co v nás předem vzbuzuje obavy, i když je to objektivní výraz pro novotvary zhoubné i nezhoubné. V jazykovědě je to tak zvaný neologismus, což znamená slovo nebo jiný jazykový prostředek nově vytvořený, který se dosud úplně nevžil. Časem se takový výraz stane běžným, obvyklým nebo naopak neujme se a zmizí. Z různých příčin znamená slovo novotvar pro mnoho lidí něco podezřelého a jako takový se asi do heraldiky dostal. Jak se tam dostal a kdo jej do ní zavedl, není rozhodující, prostě tam je. Protože je to tedy figura pořádně abstraktní, pokusme se na několika případech z novější městské znakové tvorby, hlavně z našeho kraje, zjistit, co si pod tímto pojmem představují někteří heraldikové. Třebas při tom zjistíme, nakolik je užívání toho výrazu v heraldice vůbec oprávněno.

Začneme městem Kopřivnicí. Proč zrovna jí? Kopřivnice, známá svou výrobou automobilů, má od roku 1967 nový znak. Tvůrce znaku na něm prý nedodržel patřičně heraldická pravidla v kovu a barvě. Karel Liška v heraldickém seriálu „Znaky československých měst nad deset tisíc

obyvatel“ v časopise „Lidé a země“ kritizoval porušení zásad heraldiky a vytkl znaku, že byl u něj zaveden novotvar, kterým je obraz prvního v Kopřivnici vyrobeného automobilu, legendárního „Presidenta“ z r. 1897. Domnívám se, že K. Liška nemá tak docela pravdu, pokud jde o figuru. Je samozřejmé, že tento automobil by jako znakové znamení musel být v době svého vzniku považován za nezářadný. Nemohl by být ještě symbolem, protože by představoval pouze sebe. Od té doby se však jeho technická a hlavně historická hodnota změnila natolik, že se mohl stát symbolem nejen výroby automobilů v Kopřivnici, ale i města samého. Odpůrci také vytýkají „Presidentovi“, že se nedá blasonovat. Tu je však určité nedorozumění. Otázka blasonování není otázkou složitosti nebo jednoduchosti heraldických figur. Kresba „Presidenta“ je jistě složitá, ale jeho podoba vešla do našeho povědomí tak, že ho nemusíme vidět a víme, o co jde. Podmínka správného blasonování je tedy splněna. Na druhé straně nestačí jen snadný popis. Vidíme to u některých rovněž nových znaků, např. Bohumína nebo Havířova. Některé jejich figury se dají dobře popsat, ale bez bližšího vysvětlení nevíme, co symbolizují.

Karel Liška uveřejnil v bulletinu „Heraldika“, roč. VI, čís. 2/3, 1973 stručnou kritiku nového znaku města Hronova, na kterém je stylizované průčelí Jiráskova divadla jako symbol „Jiráskových Hronovů“, které jsou pro toto město charakteristické. Jiří Louda ve své publikaci „Znaky českoslo-

venských měst“ znak rovněž hodnotil nepříznivě, prý při stanovení tohoto znaku nebylo příliš dbáno zásad heraldiky a že nemůžeme být příliš nadšení znaky, v nichž je zobrazena víceméně věrně skutečná budova, i když pro město významná. S touto kritikou jistě budeme souhlasit v případě Hejnic nebo Galety, které v té souvislosti jmenuje a mohl by jich jmenovat i více, ale v případě Hronova to snad tak zcela neplatí. Stylizace je provedena důsledně. A znaků s „význačnými budovami“ je i v naší starší městské heraldice dost. V případě Hronova a jeho znaku jde spíše o to, nakolik „Jiráskovy Hronovy“ jsou a budou pro toto město charakteristické i pro budoucnost. To je ovšem jiná otázka.

Jiří Louda však navrhl v roce 1969 znak města Třince. Znak spojuje historickou minulost i přítomnost tohoto dnes více než třicetitisícového města, které by bez železáren zůstalo malou obcí s několika sty obyvateli. Ladislav Baletka ve svých „Znacích severomoravských měst a městeček“ však kritizoval J. Loudu, že použil novotvaru. Na červeném srdečním štítu těšínské orlice je totiž symbol nynějších Třineckých železáren. Znamení převzaly Třinecké železářny z dřívějšího emblému Báňské a hutní společnosti, které železářny před znárodněním patřily. Toto znamení — trojúhelník s třemi různými kladivky — může být přece pro hutnické město podobným symbolem jako známá zkřížená kladívka pro města hornická. Vzhledem k této symbolice je těžké něco namítat proti umístění tohoto

znamení ve znaku města. A to tím spíše, že toto znamení má už svou historii a přitom se dá „přesně blasonovat“.

V této souvislosti by bylo účelné připomenout, že pokud se vždy nevydařily i některé další znaky měst našeho kraje, nebylo to způsobeno nějakými novotvarami, ale nedostatkem heraldického citění a také nedostatkem vkusu. Znaky často navrhuji dovední dekoratéri a ne heraldikové.

Připomínám znak Frýdku-Místku, který má všechny heraldické nectnosti a je to spíše odznak než znak. Podobně dopadl znak Vratimova. Má sice figury, které se dají popsat, ale v takové kombinaci, která je urážkou heraldiky. Vrcholem je bílý čtverec, který má představovat arch papíru a tak symbolizovat výrobu papíru ve městě. Vždyť takový čtverec bez bližšího vysvětlení může představovat sto jiných věcí. Nežijeme přece už v dobách, kdy každá heroltská figura měla svou dnes už zapomenutou symboliku.

Další nové město Studénka mělo poměrně více štěstí. Ovšem jedním ze znamení znaku jsou dva železniční nárazníky, symbolizující současnou výrobu vagónů v tomto městě. A tak

heraldičtí puristé mají příležitost posuzovat nárazníky podobně jako „Prezidenta“ — jako novotvar. Ovšem kdybychom chtěli i nadále vystačit se starými symboly pro všechny projevy našeho života, umrtvili bychom i tu jednu z mála posledních částí ještě živé heraldiky u nás. Nějak se mi nechce věřit tomu, co tvrdí dr. Miloš Benda, autor nového znaku města Neratovic ve výkladu tohoto znaku [příloha 4. čísla bulletinu „Heraldika“, roč. X., 1977]. že křivule je prakticky jediná heraldicky přípustná figura, mající vztah k chemii. Přece jestli budeme i nadále vyjadřovat průmysl pouze ozubeným kolečkem, zemědělství radlicí a chemii křivulí. Zajde tvorba nových znaků na sterilitu. Je přece nutné vytvářet symboly nové, které naši dobu vyjádří lépe než symboly dosavadní.

V kritikách tak zvaných novotvarů při tvorbě nových městských znaků je nutno připustit určité oprávněné obavy z vnášení nesprávných prvků. Na rozdíl od původních znaků měst, které většinou charakterizovaly právní vztahy, nyní znaky tento obsah už nemají. Do nové heraldiky vstupují ve velké míře tak zvané „figury výrobní“, které mají charakterizovat

hlavní výrobní odvětví rozhodující pro město. Protože to vždy nebylo děláno s patřičným vkusem, jsou obavy oprávněné.

Avšak přes oprávněnost obav těchto heraldiků není možno souhlasit s tím, jak se navzájem obviňují z těžkých hříchů, že vytvářejí novotvary. Většinou šlo u kritiku o subjektivní dojmů. Každý z heraldiků se na novotvar dívá jinak. A žádný z nich si není jist, že nebude nařčen z tohoto přechodu. Vnucuje se otázka, zda by nebylo lepší místo vzájemného obviňování konkrétně si vyjasnit problém „novotvaru“ tak, aby přestal strašit. Domnívám se však, že toto slovo vůbec co heraldiky nepatří. Vždyť samo o sobě neobsahuje žádnou kvalitativní vlastnost. Pokud bychom tohoto výrazu použili, tak pouze v tom smyslu, že novotvarem je každé nově vytvořené, dosud nepoužité znamení bez ohledu na jeho kvalitativní stránku. Proto je nesprávné označovat v heraldice tímto názvem naturalisticky věrné obrazy konkrétních věcí, které nesymbolizují nic jiného než samy sebe, jak tomu bylo možno rozumět z některých kritik. Heraldické zásady jsou dost jasné podobně jako heraldické názvosloví které se bez novotvarů docela obejde.

Kdo byl vikštejnský pán Mikuláš Bravantský z Chobřan

PETR ZAHNÁŠ

O Mikuláši Bravantském a jeho bratru Vilémovi je známo, že byli násilníky a kořistníky, kteří svou neblahou činností na konci 16. století sužovali daleké okolí hradu Vikštejna. Dočteme se o tom v české i německé literatuře pojednávající o dějinách Opavska a zejména samotného hradu Vikštejna, který Bravantským patřil. ⁽¹⁾

Můžeme se však setkat i s verzí naprostou opačnou, představující nám Mikuláše Bravantského jako šlechtěného kavalíra, ochránce dam a pilného hospodáře. ⁽²⁾ Jaká tedy byla skutečnost?

Bravantští byli potomky starobylého polského rodu, vzešlého z Chobřan na Sandoměřsku. Janek z Chobřan byl na sklonku 15. století ve vojenských službách opavského knížete Viktorina Poděbradského a již r. 1497 je připomínán v Opavě, kde mu téhož roku v pondělí po sv. Jiřím (25. dubna) osvobodil opavský vévoda Jan Kor-

vín dům. Tento dům stál naproti klášteru sv. Ducha a Janek jej zdědil po svém příbuzném Janu Kaňkovi z Vřesovic. Kolem r. 1516 koupil na Opavsku statek Bravantice a odtud se začal psát Bravantský z Chobřan. Jankův vnuk, Jan st. Bravantský z Chobřan, vlastnil již na Opavsku kromě zmíněného domu v Opavě a Bravantic i Buřutín, Chřenovice, Šamařovice, Klimkovic, Žibřidovice a Chuchelnou s hradem Fulnovem ⁽³⁾. Ejl ženat s Annou Petrovičovou Charvátovou z Větče, která zemřela někdy mezi roky 1593—1595 a zanechala mu kromě synů Jana ml., Mikuláše a Viléma dceru Kateřinu.

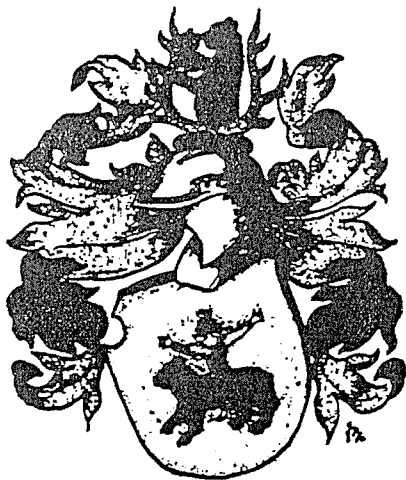
Jan st. Bravantský, stejně tak jako jeho synové, zůstal katolíkem i na konci 16. stol., tedy v době, kdy reformace na Opavsku vrcholila a většina šlechty byla protestantská. O jejich příslušnosti ke katolickému táboru svědčí mimo jiné i to, že Jan st. postavil r. 1586 v Bořutině katolický

kostel a jeho syn Jan ml. byl ve službách olomouckého biskupa Stanislava Pavlovského. Dobré vztahy mezi biskupem a Bravantskými trvaly pak i poté, co byl Jan ml. 24. července 1589 ⁽⁴⁾ z biskupských služeb propuštěn, aby doma vedl hospodářství za churavého otce. Dokladem těchto dobrých vztahů je také to, že 16. dubna 1590 posílá biskup Stanislav Janu ml. české a německé knihy proti luteránům a slibuje mu poslat i zlatý groš se svým erbem, jen co najde mistra, který by jej zhotovil. Jan st. se pak jistě opět brzy uzdravil, neboť r. 1591 koupil hrad Vikštejn a polovinu k němu náležejícího panství.

Zboží vikštejnské vlastnil od r. 1558 Jan Planknar z Kynšperka, a ten se o ně r. 1576, po smrti své matky, rozdělil se svou neteří Mandalenou, která dostala vsi Čermnou, Dolní, Svatonovice, Staré a Nové Těchanovice, Melč a Radkov. Jan Planknar sám si

pak ponechal hrad Vikštejn, městečko Vítkov, Horní Ves, Velký a Malý Klokočov a Lhotku až do r. 1591, kdy svůj díl prodal Janu st. Bravantskému.

Prodej poloviny vikštejnského panství způsobil roztržku mezi Janem Planknarem a jeho neterí, která se k tomu zboží hlásila jako přednostní kupec. A tak žaluje r. 1591 Mandalena svého strýce Jana Planknara, že: „... v úterý po sv. Františku téhož roku prodal Janu st. Bravantskému za 22 000 zlatých svůj díl panství — totiž zámek Vikštejn, městečko Vítkov, ves Horní nad městečkem, Velký a Malý Klokočov a Lhotku, k čemuž já podle pořádku ssutí lepší právo mám a on Jan Planknar peníze za to a ssutí ode mne přijíti nechce (5)“. Mandalena se svou žalobou neuspěla, a proto přikročila k jinému způsobu znemožnění prodeje. O tom se dovídáme z dalšího soudního zápisu: „Téhož roku (1591) na den sv. Hedviky, když měl Jan Planknar postupovati zboží vikštejnské prodané Janu st. Bravantskému a lidi jemu v hold uvésti, tu Mandalena Planknarová poslala písaře svého Klementa do Vítkova a do těch vesnic oznamující, aby se na zámek Vikštejn nestavěli a Bravantskému holdu nečinili, že ona je ve všem zastupí.“ (6)

Znak Bravantských z Chobian

Tak se stalo, že lidé z celého panství se na hrad Vikštejn k holdu neacstavili, a proto byl purkmistru, fojtu, starším a celé obci městečka Vítkovu a ostatních vsí k panství náležejících položen rok s Janem Planknarem „... poněvadž ti lidé svévolně neposlušností proti jeho milosti pánu svému se dopustili, a když jest je na zámek Vikštejn obeslal, k němu přijíti nechtěli a holdu podle smlou-

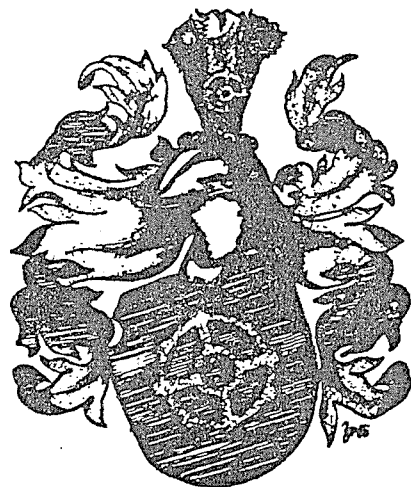
vy o zámek Vikštejn s příslušenstvím učiněné Janovi st. Bravantskému učiniti nechtěli. Pan hejtman a páni soudci zemští nechtějí v trestání své bráti ráčí a ti lidé budou povinni ten hold panu Bravantskému vykonati“. A tak byli poddaní později k holdu přinuceni, i když se svými novými pány měli spory i nadále.

Tak např. r. 1592 byl položen rok městečku Vítkovu s jejich pánem Mikulášem Bravantským (7) a o rok později s ním měli spor poddaní z Velkého a Malého Klokočova. Oba roky byly vymazány r. 1598, protože ani jedna ze stran se k soudu nedostavila. Ještě ani v r. 1593 nebyly poměry mezi vikštejnským pánem a jeho poddanými ve Vítkově urovnány, protože toho roku Mikuláš Bravantský podal žalobu na urozeného vladyku Adama Zyru, že prý „... 9. března téhož roku, přijede do Vítkova, poddané odtud i z Horní a Dolní vsí svolal a je vzburčil tak, že žádné povinnosti konati nechtěli a po jeho odjezdu z gruntů svých pryč odešli.“ Na čí popud se tak stalo, nevíme.

S Mandalenou Planknarovou se totiž Mikuláš Bravantský smířil již v roce 1591, kdy mu přislíbila prodat i svou polovinu vikštejnského panství. Stalo se tak, když Mandalena pobývala nějaký čas na Mikulášově tvrzi Bravanticích. Zdá se, že právě její pobyt s Bravantským na Bravanticích a také to, že mělo dojít k ztenčení rodinného majetku, její manžel Adam Oderský z Lideřova těžce nesl. Proto se také dostal do tuhého sporu s mladým vikštejnským pánem. Jejich rozepře se natolik vyhrótila, že ji musel urovnávat opavský zemský hejtman. Ten vzal oba r. 1592 na den sv. Víta (15. 6.) na závazek, aby se k sobě pokojně chovali. Jeden ani druhý však slib, složený do hejtmanových rukou nedodržovali příliš důsledně a je pravděpodobné, že bouře poddaných ve Vítkově vznikla z popudu Oderského. Ovšem Mikuláš Bravantský zavdal také nejednu příčinu k tomu, aby se mu Oderský mstil.

Někdy na konci roku 1593, nebo začátkem roku 1594 přešlo vikštejnské panství z otce Jana st. na Mikuláše, a ten si, nespíše na základě příslibu, který dostal od Mandaleny Planknarové, začal osobovat právo na celé panství. A tak se i na polovině, která ještě stále náležela k majetku Oderských, choval tak, jako by mu již patřila. Z toho vzešly opět žaloby, které nesvědčí ani o Bravantského šlechtnosti ani o tom, že bychom ho mohli považovat za kavalíra. Tak např. 29. dubna 1594 si stěžují Čermenští

zemskému hejtmanu Ondřeji Bzencovi z Markvartovic, že: „... Mikuláš Bravantský přijede do vsí „Červné“ maje s sebou několik osob na koních, Hanz Andrysa, fojta čermenského, na zahradě jeho, kde při ovčích byl, sám svůj osobu kyjem zbil a na fojstvi sklep, kde peníze sirotčí a jiné věci tej dědiny obecní se chovají, Martinovi Sutolovi, svému maštalíři, bráti dopustil; a když téhož sklepu vylámati nemohli, aby jim otevřen byl samotný fojtovu nutili“. (8)

Znak Oderských z Lideřova

O čtyři dny později, 3. května téhož roku, prosí v Opavě „všecka dědina vsi Radkova“ svého pána Oderského, aby je chránil proti panu Mikuláši Bravantskému na Vikštejně, že „... nás poddané vaší milosti, kde kterého zastihne, i čeládku na polích tluče a bije, což těch minulých dní i fojtu čermenského učinil. Bůh ví, že živ-li zůstane. Ještě také statečky naše bráti hrozí.“

V témže roce, o něco později, žaluje Adam Oderský na Mikuláše Bravantského, že:

1. Ačkoliv já a Mikuláš Bravantský od nebožtíka Jana z Vrbna, hejtmana zemského, na den sv. Víta roku 1592 na závazek cti a víry vzati jsme byli, aby spolu řeči i skutkem v pokoji byli, že Mikuláš Bravantský r. 1594 ve čtvrtek po sv. Marku přijede do vsí Červné na grunt můj a manželky mé, Andrysa fojta čermenského kyjem zbil a okrvavil.
2. Že tu v „Červné“ sklep, kde peníze a jiné věci sirotčí tej dědiny se chovají, otevřít dal a několik kordův fojtových vzít dopustil.
3. Že téhož roku fojta radkovského na vlastní louce jeho kyjem zbil a

4. že jest r. 1594 po neděli cantate (4. neděle po velikonocích) o jarmarce při freinku fojta Jana Radkovského na Horním rynku (opavském) pěstí zbil a okrvavil.“

Všechny roky byly vymazány pro nepořádnost [měla vinit jeho manželka Mandalona, již statky patřily].

V průběhu roku 1594 jednal asi Bravantský s Mandalonou Planknarovou o odkoupení její části panství, avšak nejspíše působením jejího manžela jednání nedospělo ke zdárnému konci. A tak 16. října pohnal Mikuláš Bravantský Planknarovou, že mu „... 1. 1591 ve čtvrtek před sv. Kateřiní, na tvrzi Bravanticích přislíbila prodati za 22 000 zlatých svůj díl statku Vikštejnského a postúpiti mu jej, jakmile druhý díl toho statku od svého otce Jana Bravantského se mu dostane, a teď toho neplní.“ Soud dne 13. prosince 1594 rozhodl, že Mandalona Planknarová a Adam Oderský jsou povinni Bravantskému to zboží prodati. ⁽⁹⁾

Ještě téhož roku si fojtové, úřady a lidé všech vsí na části panství patřící Mandaloně stěžují zemskému hejtmánovi na svou paní: „Prodadouce nás paní Mandalona Planknarová panu Bravantskému, jest nám poručeno, aby sme se před paní svou a pana manžela jejího postavili [tj. Oderského]. My jsouce lidé sprostní a obávající se nějaké těžkosti, i tudíž také aby s námi tak nebylo nakládáno, kdybychom jiné vrchnosti v moc uvedeni byli, iakož se s některými v jiných dědinách děje a tak z tej příčiny, jsouce lidským neštěstím trestáni, jsme se nepostavili.“

Proto bylo 8 fojtů a 8 lidí z těch vsenic dáno do vězení a delší čas tam ponecháno, až pak byli propuštěni na rukojmí. Když však požadovanou částku 1500 zlatých nesložili, protože dali dohromady jen 600, byli opět na pokyn Mandalony Planknarové dáni v Opavě do vězení.

Z předešlé žaloby vidíme, že zacházení s poddanými na panství Bravantských odpovídalo tomu, nač si lidé z Čermné, Radkova i sám Oderský a lidé volili raději neposlušnost vůči Oderským, protože věděli, že tam nebudou postiženi tak krutými tresty.

Z několika listů uložených v žerotínsko-vrbenském archivu v Praze ⁽¹⁰⁾ se dovídáme, že soudem byli k předání vesnic patřících k dílu Mandalony Planknarové ustanoveni Jan a Bartoloměj Bruntálští z Vrbna. V listě, napsaném na Vikštejně 20. března 1595, prosí Mikuláš Bravantský oba zmocněné, aby předání majetků do jeho rukou provedli co nejrychleji. Vlastní předávání a hold

novému pánovi se pak měl konat 2. dubna v Čermné.

Znak Planknarů z Kynžperka

Ve stejný den (tedy 20. 3. 1595) píše Adam Oderský hejtmánu Bzencovi. že Mikuláš Bravantský „těmi pány, co při něm jsou a jinými pomocníky“ vpadli na jeho díl panství a „... písáře mého svázali a lidi na Vikštejn hnali“.

Po násilnostech, jichž se Bravantský dopouštěl na poddaných vikštejnského panství není divu, že vlastní předávání druhé poloviny panství a holdování poddaných novému pánu se rovněž neobešlo bez odporu. Je pochopitelné, že poddaní z uvedených šesti vsí náležejících k druhé polovině vikštejnského panství neměli ani v nejmenším radost z toho, že jejich novými pány budou Bravantští ⁽¹¹⁾. Proč byla jako místo holdování vybrána právě Čermná? Nejspíše proto, aby zdejší poddaní byli po předešlých sporech příkladně uvedeni v poslušnost novému pánu a v neposlední řadě i proto, že to byla velká ves s kostelem.

Z listů uložených v žerotínsko-vrbenském archivu se dovídáme, že před čermenským fojstvím došlo ke sročení lidí, kteří se nové vrchnosti zdráhali složit poddanský slib. To nám dokresluje zoufalství lidí z vikštejnského panství, neboť víme, že když se poddaní postavili svému pánu na odpor, byť i jen pasivní, byli stíháni vysokými tresty.

Až teprve po delším vyjednávání se podařilo komisařům přimět lid, shromážděný před čermenským fojstvím, k poslušnosti a holdování Bravantským. Jediný, kdo holdování oddepřel a ze strachu před Mikulášem utekl, byl čermenský fojt Hanz Ancrys. Bravantští ho pronásledovali a tak Andrys uprchl do kostela a skryl se zde ve zvonici. Až do

kostela ho pronásledoval Mikuláš Bravantský a tam ho za jeho neposlušnost opět tělesně ztrestal. Při tomto činu byl snad přítomen i starý Jan Bravantský. Pro týráni poddaných a znesvěcení čermenského kostela byl Mikuláš žalován a pře se postupně dostala až k nejvyššímu soudu Království českého do Prahy.

Bravantští hledali pomoc a ospravedlnění svého činu, a proto žádali o přimluvu i svého dávného přítele a ochránce olomouckého biskupa Stanislava Pavlovského. A tak biskup Stanislav píše 10. července 1595 nejvyššímu purkrabímu českému, že: „... Mikuláš Bravantský jede do Prahy, aby ukázal svou nevinu, byv viněn i s otcem, že v kostele ve vsi Čermné dopustil se skutku rouhavého. Jsou to lidé katoličtí...“. Z citovaného dopisu vidíme, že olomoucký biskup byl ochoten pominout i znesvěcení kostela, a to jen proto, že se ho dopustila osoba jemu dobře známá, ale zejména proto, že Bravantští byli katolíky, a to bylo v době vrcholícího protestantismu dostatečným důvodem, aby se jich biskup zastal. O tři měsíce později píše opět biskup Stanislav do Prahy nejvyššímu sudímu českému. V dopise se přimlouvá za Mikuláše Bravantského „... jenž do Prahy jede k roku jemu s Adamem Oderským položenému.“

Mezitím Mikuláš Bravantský sháněl i jiná svědectví ve svůj prospěch. Dovolával se proto i „očitých“ svědků události — komisařů určených k předání zmíněného zboží. Proto dne 28. srpna 1595 píše dopisy, v nichž žádá komisaře o vydání svědectví. V dopisech můžeme najít některá pozoruhodná místa. V prvním z nich prosí Bedřicha Moše z Moravičína, aby vydal svědectví o tom, jak mu pan Bartoloměj a Jan z Vrbna v neděli provední (2. dubna) 1595 „... lidi z těch 6 vsí v hrách ... ve vsi Čermné v hold a poddanost uvodili, jakož i o episdě, u kostela v téže vsi“. Druhý dopis adresoval panu Janu z Vrbna a prosil ho, aby vydal svědectví o předání vsí, „... jakož i o sročení lidu před fojstvím v Čermné z poručení Adama Oderského a o příhodě před kostelem v téže vsi.“

Bravantský se patrně měl v úmyslu hájit tím, že vzbouření lidí v Čermné vyvolal Adam Oderský, protože nechtěl uvedeně zboží ztratit. Vsi a celá polovina vikštejnského panství však už od prosince 1594 manželům Oderským nepatřila, protože podle rozhodnutí zemského soudu ze 13. prosince musela Planknarová panství prodat, a k prodeji došlo ještě roku 1594, jak vyplývá ze stížnosti fojtů a star-

ších obcí, která byla citována výše. Proto je velmi nepravděpodobné, že by se poddaní nechali Adamem Oderským navést k neposlušnosti a odepření poddanského slibu, když už před 4 měsíci, v prosinci 1594, mu odepřeli poslušnost, protože se báli hněvu svého nového pána. Proto je natuto hledat příčinu odporu poddaných v Čermné spíše ve strachu z Bravantských, podobně jako u čermenského fojta, jenž před nimi po velmi špatných zkušenostech uprchl a hledal úkryt v kostele.

V obou výše citovaných dopisech je výslovně zdůrazněno, že k „přihodě“ došlo „před kostelem“ nebo „u kostela“ a ne uvnitř a k znesvěcení tedy nemohlo dojít. V žerotínsko-vrbenském archívu však existuje ještě odpověď Jana Bruntálského z Vrba, kterou Mikuláš Bravantskýmu poslal v pondělí po sv. Františku (6. října) 1595. V ní Jan Bruntálský vydává svědectví o tom, jak podle posudku soudu knížectví opavského vyneseno v Opavě, Mandalena Planknarová z Kynšperka zmocnila jeho — Jana st. Bruntálského z Vrba a jeho strýce Bartoloměje z Vrba k uvedení Mikuláše Bravantského v držení 6 vesnic u Vikštejna. Dále popisuje odpor lidí z těch vesnic, kteří z návodu Adama Oderského se shromáždili před čermenským fojstvem a teprve po delším jednání složili panu Bravantskému hold, kromě fojta, který se skryl na zvonici. Pan Jan z Vrba hájí závěrem Mikuláše z obvinění, že znesvětil kostel v Čermné, když se dožadoval vydání fojta tam ukrytého. Na rubu dipisu je poznámka: „Svědomy od pana Jana st. v Vrba o tom, jak sú zmocnění byli k tomu, a že sem v kostele nebyl.“

Fakt, že Jan z Vrba Mikuláše Bravantského hájí, je dán jednak tím, že byli spolu v příbuzenském vztahu, a způsob, jakým ho má hájit, mu sdělil Bravantský v dopise z 28. srpna. Jan z Vrba ve svém svědectví píše, že ke sročení lidu došlo z návodu Oderského. Poddaní však byli do Čermné pozváni proto, aby zde Bravantskému holdovali, a proto by je sem Oderský určitě nezval.

Důležitá je i poznámka na rubu dipisu. Bravantský žádal Jana z Vrba, aby vydal svědectví o tom, co se stalo před čermenským kostelem. Jan z Vrba ho však ve svém svědectví hájí, že znesvětil kostel, když se dožadoval vydání fojta tam ukrytého. Znamená to tedy, že fojt se ukryl v kostele. Bravantský se snad nejprve venku dožadoval jeho

vydání. Když mu nebylo vyhověno nebo nejspíše rovnou, vtrhl dovnitř a tam došlo k vlastnímu „rouhavému skutku“, o němž se zmiňuje biskup Stanislav. O tom však již Jan st. z Vrba ve svém svědectví mlčí. Že neví, nebo nechce vědět, co se uvnitř kostela událo, o tom svědčí poznámka na rubu listu „... a že sem v kostele nebyl“.

Mikuláš Bravantský se pak objevuje pro týrání poddaných a znesvěcení čermenského kostela u soudu v Praze, kde byl, nejspíše pro nedostatečnost svědecků mluvících v jeho prospěch, vzat do vazby. Po nějaké době, kterou strávil v pražském vězení, byl propuštěn. Musel se však zavázat, že až do ukončení soudní pře neopustí Prahu. Bravantský však při nejbližší příležitosti z Prahy uprchl a vrátil se zpět na Vikštejn.

O jeho útěku se dovídáme mimo jiné i z dipisu Stanislava Rogojského, v němž 26. února 1598 píše z Brna olomouckému biskupu Stanislavovi, že: „... došla zpráva, že pan Bravantský proti závazku, na který vzat jest z Prahy kradmo ujel.“ Mikuláš musel tedy z Prahy uprchnout někdy koncem r. 1597 nebo na začátku r. 1598.

Po svém útěku se opět usadil na Vikštejně, kde pobýval s bratrem Vilémem a dalšími výtečníky, jako byl cpavský šlechtic Karel Kotulinský a Pavel Štěpán. Byli to lidé podobného ražení jako Mikuláš Bravantský.

Mikuláš Bravantský byl po svém útěku z Prahy prohlášen za škůdce a opovědníka zemské a s ním i jeho společníci. R. 1598 byl nařčen i Václav st. Sedlnický, že je pomocníkem Mikuláše Bravantského a že „na horách pockivým lidem cestu zastupuje“. Jestli tomu tak skutečně bylo, nevíme.

S Mikulášem Bravantským a jeho společníky se na Vikštejně zdržovala i Mandalena Planknarová, která, ač provdaná za Adama Oderského, udržovala s Bravantským důvěrné styky až od r. 1591. Poměry mezi manželi Oderskými se postupně zhoršovaly a jejich roztržka vyvrcholila asi r. 1595, kdy Bravantskému prodána za velkého odporu poddaných druhá polovina vikštejnského panství. Paní Mandalena pak žila odloučena od manžela ve svém domě v Opavě na Dolním rynku a r. 1596 na Oderského podává žalobu, ve které uvádí, že „... v pátek přede dnem o 1/2 11 hodině den památky Všem božích svatých do domu mého s pomocníky v šatech momoračských, majíc na tvářích larvy neboli maškary vpadl,

svú velikú vůli nade mnú ubohú ženú chtíc se dovědět, jaký by tam pokřik v domě mém povstával a majíc svíce v ruce své, braní dobytú bodmo na mě udeřil a potom i z ručnic po mě, když jsem vzhůru do komory své se navrátila utíkajíc, střílel.“^[13]

Neblahá činnost Bravantských a jejich společníků se neomezovala jen na vikštejnské panství, ale zasahovala i do vzdálenějšího okolí hradu Vikštejna. Proto se 17. května 1599 usnesl sněm olomoucký takto: „Poněvadž Mikuláš a Vilém Bravantsští, zapoměvše se nad svou pockivostí od jeho milosti císařské za opovědníky a zhoubece zemské prohlášení byli a u přátel na Moravě pobývali, nemá je nikdo u sebe ponechávat, ani čeládky jejich, než má se jimi ujistiti a je zavřítí dáti až do dalšího císařského poručení.“

Bravantsští byli tedy psanci, ale stále jim ještě zbývalo dobré a pevné útočiště — hrad Vikštejn. Aby byl učiněn jejich řádění konec, vyzvali opavští stavové město Opavu, aby vyzbrojila 300 mužů k jejich přepadení a zajetí. Městská rada se však zdráhala, pokud stavové sami proti nim se svými poddanými nevytáhnou. Na to vypsala slezská knížata a stavové 200 tolarů na jejich dopadení a opavští stavové slíbili 500 tolarů tomu, kdo živě zajme, nebo usmrtí Bravantské a Planknarovou. Současně byli vyzváni i těšínský vévoda a krnovská vláda, aby proti nim zbrojili.

Opavským se podařilo v červenci zmocnit se Kotulinského a Štěpána a tak Mikuláš Bravantský, vida marnost svého odporu, uprchl i s Planknarovou do Polska. Adam Oderský sice žádal polskou vládu o vydání své nevěrné manželky, ale nejspíše bez úspěchu. A tak císař Rudolf II. prohlásil v dopise datovaném v Plzni ve středu po neděli křížové r. 1600 Mandalenu Planknarovou za bezectnou a mrtvou.

Adamu Oderskému pak císař dal jako náhradu za útraty, které mu pro Bravantského vznikly, do držení hrad Vikštejn i s celým panstvím a 3. prosince 1611 mu je pak vložil do opavských zemských desk.

Jediný Vilém Bravantský se snad z obvinění proti němu vznesených alespoň částečně očistil, protože r. 1605 je připomínán jako držitel domu v Opavě. 6. ledna r. 1606 dokonce žádal olomoucký sněm, aby: „ten artikul z r. 1599 byl vyzdvížen a on na pockivostí znovu opatřen“. To se však nestalo, nejspíše proto, že svou nevinu nemohl dostatečně prokázat.

Frameny a literatura:

- [1] — Sakreida, R.: Hrad Vikštejn. Opava 1933.
Peter, A.: Burgen und Schlösser in Herzogthum Schlesien. Těšín 1879, s. 26—41.
Ullrich, J.: Geschichte der Stadt Wigstadt.
Biermann, G.: Geschichte der Herzogthümer Troppau und Jägerndorf, Těšín 1874, s. 500.
Kresta, J.: Vítkov a Vikštejn, Vítkov 1957.
- [2] — Popelář, B.: Vikštejnská úvaha o tradici, Vítkovsko III/1958
a též: Listy vikštejnského pána Mikuláše Bravantského z Chobřan, Vítkovsko 7/1959.
- [3] — SOA Opava, Zukalova pozůstalost.
Prasek, V.: Histor. topografie.
- [4] — Pilnáček, J.: Rody starého Slezska I, Jilové u Prahy 1969, s. 102 — mylně uvádí rok 1590
- [5] — SOA Opava, Zukalova pozůstalost.
- [6] — Tamtéž.

[7] — Držel Vikštejn společně se svým otcem až do r. 1594, kdy přešlo celé panství do jeho vlastnictví.

[8] — SOA Opava, Zukalova pozůstalost.

[9] — Tamtéž.

[10] — Haas, A.: Archiv žerotínsko-vrbenský, Praha 1939, s. 140 — 149.

[11] — Mikuláš Bravantský žil v té době na Vikštejně společně se svým otcem Janem st.

[12] — SOA Opava, Zukalova pozůstalost.

[13] — Tamtéž.

Popisy jednotlivých znaků

1. Znak Bravantských z Chobřan je většinou autorů popisován v podstatě takto:

Na zlatém štítě vpravo kráčející černý medvěd, na jehož hřbetě sedí panna, červeně či modře oděná, korunovaná. V klenotu je mezi zlatými jeleními parohy rostoucí černý medvěd s květinou v tlapách. Přikryvadla jsou černo-zlatá.

2. Znak Oderských z Lidčova se vyskytuje ve dvou variantách:

Pilnáček jej ve „Staromorav-

ských rodech“ uvádí následovně: Na modrém štítě zlaté palečné kolo, v klenotu tři pštrosí pera v pořadí modré-zlaté-modré, přikryvadla modro-zlatá.

Sinapius popisuje znak podle Paprockého takto: Na modrém štítě čtyřšpicové stříbrné mlýnské kolo s osmi lopatkami. V klenotu tři pštrosí pera — modré, stříbrné a modré. Přikryvadla modro-stříbrná.

Rozdíl je tedy v použitých kovech. Zajímavé jsou i odlišnosti, které nacházíme na náhrobcích ze 16. století. Např. na náhrobcích Zikmunda st. a Jana ml. Sedlnic-
kých z Choltic a jejich matky Kateřiny Bruntálské z Vrbna, které jsou v bartošovickém kostele, nacházíme v klenotu odlišný počet per — pět namísto popisovaných tří.

3. Ve znaku Planknarů z Kynšperka byla na červeném štítě stříbrná, hrotem vzhůru obrácená krokev a na ní tři červené kvítky. Klenotem pak dva červené rohy, mezi nimiž je též krokev s kvítky jako na štítě. Přikryvadla červeno-stříbrná.

Znaky na kostele v Jeseníku n. Odrou

JIŘÍ STIBOR

V okrese Nový Jičín leží na hlavní trati z Přerova do Bohumína vesnice Jeseník nad Odrou, v dřívějších dobách úředně pojmenovaná Německý Jeseník (Deutsch Jassnik). Z roviny Moravské brány se zvedá malé návrší, na němž je kolem kostela soustředěno centrum obce. Celek působí i dnes velmi příjemným dojmem.

Přestože se tato obec nemůže pochlubit žádnými prvořadými kulturními památkami, má bohatou historii a každého zájemce o heraldiku upoutá při bližší prohlídce aliančními znaky, umístěnými nad portálem kostela zasvěceného Nanebevzetí Panny Marie.

Tyto znaky i osoby, jimž patřily, jsou hlavní náplní tohoto příspěvku.

Ve Vlastivědě moravské — Novojický okres najdeme ve stati o dějinách kostela následující údaj:

„Tu událost [rozuměj dokončení stavby chrámu] připomíná kamenný dvojí znak šlechtické rodiny Witten

a Andler nad hlavním portálem kostela.“

Nesprávnost nebo lépe řečeno nepřesnost tohoto tvrzení vysvitne jednoznačně při podrobnější prohlídce a určení obou znaků a důkladný rozbor přináší i řadu dalších zajímavostí.

Jeseník tvořil od roku 1636 spolu s Dol. Vražným (Gross Pettersdorf) samostatný statek, a to až do doby nejnovější. Roku 1672 jej koupil od Karla Jindřicha sv. pána ze Zvole a Goldštejna Jiří Kryštof sv. pán z Pruskova (také z Proskova, něm. von Proskau) za 16 700 zlatých a 300 zl. klíčného. Příslušníkům tohoto rodu patřila kromě statků, ležících v pozdějším Pruském Slezsku, také panství Hradec nad Moravicí a Bzenec. Rodiči kupujícího byli Jiří Kryštof, zemřelý r. 1663 a Anna Juliana, roz. sv. paní z Kochtic. On sám byl dvakrát ženat a 15. 2. 1678 obdržel povýšení do českého hraběcího stavu.

Z nového majetku se příliš dlouho netěšil, neboť už roku 1684 prodal Jeseník s Vražným Anně Kateřině Leopoldině z Witten, roz. sv. paní z Kochtic, příbuzné své matky — snad její sestře.

Kochtičtí nejsou v Pilnáčkových Rodech starého Slezska uvedeni. Bližší údaje o této staré slezsko-polské rodině přináší Siebmacher (Rak. Slezsko) a B. Paprocký ve Štambuchu slezském, popis erbu najdeme kromě toho též v Sedláčkově a Kolářově Českomoravské heraldice.

Přestože byly dříve počátky rodu kladený nekriticky až k roku 1000, prvním jistým předkem byl Mikuláš (1427), ženatý s neznámou Planknarovou z Kynšperka a jeho syn Rupert, který zemřel roku 1465. Ti se usadili v knížectví opolském a do pobělohorských konfiskací drželi panství Lublinice. Na Opavsku se přechodně vyskytoval Heřman Kochtický s manželkou Annou Lasotovou ze Stěblova,

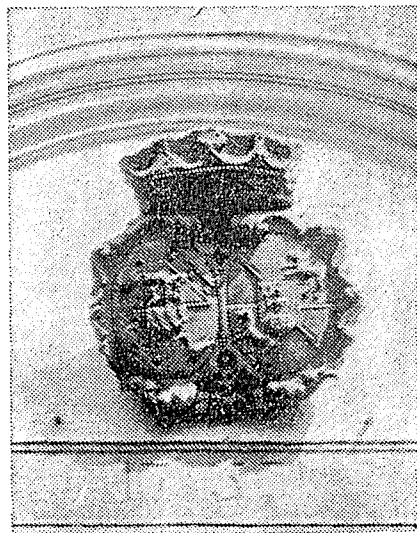
který r. 1582 kupoval statek Držkovic. Ochuzení členové rodu pak hledali nové možnosti uplatnění jako vojáci v polských a později i v saských službách, kde se hlavní linie rodu trvale usadila a udržela do nové doby.

Obě zde uvedené paní Kochtické patřily zřejmě k některé vedlejší větvi, která ve Slezsku zůstala a jak se zdá zmíněnou Annou Kateřinou vymřela. Českomoravská heraldika jejich prvotní znak popisuje takto: „Rodina tato měla prvotně modrý štít, u jehož pravého spodku byla ostrev své přirozené barvy a na ní stojící volavka nabělalé barvy, ona drží v noze rybičku, přikryvadla modrá a bílá a za klenot totéž znamení, jako na štítě i s ostrvím. L. 1688 rozšířen erb ten připojením erbu rodiny Witten.“

Tento popis se liší od vyobrazení v Siebmacherovi ve dvou bodech:

1. volavka nestojí na ostrv, ale na zemi [změna vyplývá z pojetí heraldiky v období jejího úpadku];
2. volavka nedrží rybu v noze, nýbrž v zobáku.

Kromě toho se zde nesprávně uvádí, že erb Kochtických byl rozšířen erbem Wittenů. Ve skutečnosti tomu bylo právě naopak. Povýšení do stavu svobodných pánů spolu se sloučením obou rodových znaků dostala 1. 6. 1688 vdova Anna Leopoldina pro sebe a své děti Rudolfa Kryštofa a Přemyslava a Marii Kateřinu Barboru z Witten za zásluhy svého zesnulého manžela a ctce uvedených sirotek Jindřicha Rudolfa, který se vyznamenal statečností ve válkách švédsko-polských, protitureckých a naposledy v bojích proti Francouzům ve španělském Nizozemí, kde také v císařských službách padl.

Wittenové pocházeli z Bavorska a dostali se jako mnoho jiných rodů do Čech za vlády císaře Rudolfa II. Moravský inkolát však získali značně později — 8. 7. 1678.

František Josef Schwoy ve své Topografii připomíná Rudolfa Kryštofa Přemyslava jako nevlastního syna vzpomínuté paní z Kochtic. I když jsem se nikde jinde s tímto údajem nesetkl, není zcela vyloučen.

Anna Kateřina zemřela někdy po roce 1691, neboť při postoupení jeseníku svému synovi si vymínila roční rentu 1000 zlatých, byla tedy ještě naživu. Kromě Jeseníku koupila v Olomouckém kraji panství Chudobín u Litovle od zemského práva po zemřelém bývalém majiteli Vavřinci sv. pánovi Volčinském (+ 1682). Kup byl uskutečněn v roce 1685.

Kromě titulů c. k. komořího a rady zastával v letech 1712–22 funkci hejtmana Olomouckého kraje [1712 až 1717 třebovské a koldštýnské části, 1718–22 přerovské a bruntálské části].

Roku 1706 se ženíl s vdovou po tajném říšském dvorním radovi Františku Bedřichovi sv. pánu von Andlern, nezanednal však žádné potomky. U císařského dvora byly zásluhy jeho otce v dobré paměti, neboť dosáhl 19. 9. 1708 povýšení do hraběcího stavu. Ke zděděným statkům přikoupil za 29 400 zlatých od kartouzského kláštera v Dolanech u Olomouce statek Loučany.

Rodina Andlernů pocházela ze Švábska, odkud se potomci rozšířili postupně do Saska, Pomořan, Horní Lužice, Moravy a Horních Rakous.

Vzpomenutý František Bedřich byl roku 1682 povýšen do stavu říšských svobodných pánů. Jeho dva synové z prvního manželství František Lothar a František Reinhold (uváděný též pod jménem Arnold) obdrželi roku 1736 říšský hraběcí stav. Druhého z obou synů Rudolfa Kryštofa Přemyslava v. Witten adoptoval a zároveň ustanovil svým dědicem. 20. 3. 1736 získal císařské povolení, aby jméno a erb svého nevlastního otce připojil ke svému.

Siebmacher uvádí, že byl dvakrát ženat. Jeho první manželkou byla Marie Anna sv. paní z Engelshoven, druhou od roku 1727 Františka svob. paní v. Waffenburg. Pocházela z rakouského rodu, jehož původní příjmení bylo Mittmayer. Členové rodu se v 18. století vyskytují v Čechách i na Moravě a František, moravský zemský hejtman, se stal roku 1777 říšským hrabětem.

František Reinhold v. Andlern-Witten zemřel roku 1766 a pochován byl v hrobce před hlavním oltářem

poutního chrámu Nanebevstoupení Panny Marie v Cholině, kde mívali svůj pohřeb i dřívější držitelé chudobinského statku. [Vlastivěda moravská — Litovelský okres.]

Schwoy ve své Topografii udává jako rok jeho úmrtí 1771, což se však neshoduje s údajem, že starší syn Rudolf zdědil 1766 všechny statky, z nichž ještě téhož roku odstoupil mladšímu bratru Františku Filipovi za sumu 80 000 zlatých Jeseník.

Tento František Filip byl zároveň posledním potomkem rodu Andlern-Wittenů. Po smrti svého staršího bratra Rudolfa roku 1778 zdědil i Chudobín a odkázal veškeré statky neteři Marii Anně provdané hr. von Gilleis. Ta zděděné statky postupně rozprodala. Roku 1800 prodala Jeseník s Vražným majitelce Kunína, vzdělané Valpurze hr. v. Truchses-Zeil-Waldburg, roz. hr. Harrachové [viz článek o stavebních kunínského zámku]. Roku 1802 pak prodala Chudobín spolu s Loučany zbohatlému obchodníkovi Františku Terschovi. O manželkách obou bratří ani o jejich dětech není nikde zmínky, není vyloučeno, že zemřeli svobodní.

Po vyličení základní posloupnosti držitelů Jeseníka se nyní podívejme na důležitá data z historie tamnějšího kostela.

Původní dřevěný kostel vyhořel roku 1710. Tehdy také započal Rudolf hr. v. Witten se stavbou kamenného presbytáře nového kostela. K dostavbě však za jeho života nedošlo. Nedokončený kostel byl opatřen pouze dřevěnou věžičkou a dán k užívání. Pravděpodobně zde hrály roli i důvody finanční, jež zabránily dokončení stavby, neboť tentýž pán stavěl v Jeseníku i zámek. Drobnou barokní stavbu, nacházející se dosti daleko od centra obce, která je dnes ve velmi chatrném stavu, určuje časově letopočet 1728, vytesaný nad portálem.

Dílo dokončil teprve nevlastní syn a dědic jmenovaného František Reinhold, který k presbytáři nechal přistavět lož s věží v průčelí. Stavba byla zdárně dokončena po plných 42 letech — roku 1752, jak svědčí letopočet nad portálem.

S největší pravděpodobností to byl právě dostavitel chrámu, který nechal na památku umístit znaky nad kostelním portálem. Při srovnání s údaji o jeho manželkách nás však zarazí znak jeho manželky. Je to erb sv. pánů z Clamu. Znamená to tedy, že František Reinhold měl v roce 1752 již třetí manželku, která z tohoto rodu pocházela. I když není uváděna v žádné mně známé a dostupné literatuře, můžeme považovat tento údaj za téměř jistý. Je dalším

důkazem významu heraldického zkoumání pro genealogii.

Není pravděpodobné, že by znaky byly na kostele umístěny v pozdější době. Neznalost tohoto faktu a povrchnost zkoumání znaků vedla pak k nepřesným a zkresleným údajům i autora tohoto dílu Vlastivědy.

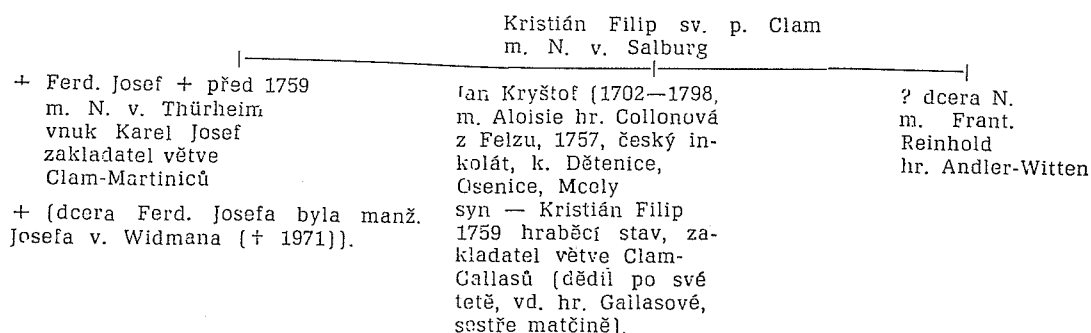
Přikláním se k názoru, že vročení stavby a umístění znaků na kostele jsou časově shodné. Přesto výskyt Clamů na severní Moravě poněkud překvapuje.

Clamové patřili k původní korutánské šlechtě a jejich nejstarší jméno znělo Perger von Höchenperg. Teprve když získali do svého držení zámek Clam, začali se psát také podle tohoto svého sídla.

Změna jména byla úředně potvrzena 22. 11. 1655 spolu s povýšením do stavu říšských svob. pánů s titulem „Wohlgeboren“. Clamové se od 18. století vyskytují také v Čechách a skutečného významu dosáhli dědictvím po předních rodech Gallasů

a Martiniců, jejichž jméno a erb jim byl povolen spojit se svým. Znak umístěný na kostele v Jeseníku se shoduje se znakem sv. pánů z Clamu z r. 1655, jak je vyobrazen v knize „Der mährische Adel“.

V této knize se nacházejí pouze dva vývody, v nichž hraje jméno Clamů důležitou roli: vývod Eduarda hr. Clam-Gallasů (nar. 1805) a Viktora hr. Widmanna-Sedlnického (1836 až 1886). Jejich srovnáním s údaji příslušného hesla v OSN docházíme k těmto závěrům:

Posloupnost držitelů Jeseníku n. Odrou

1) Z Kochtic

Anno Juliana sv. p. z Kochtic
m. Jiří Kryštof z Pruskova + 1653

syn Jiří Kryštof + 1701

c. k. tajný rada, komoří

1. m. Marie Rebeka hr. ze Stubenberka

2. m. Marie Rozalie hr. z Thurnu

1676 k. Jeseník a Dol. Vražné

13. 2. 1678 český hr. stav

2) WITTENOVÉ

příbuzná - sestra ?

Anna Kateřina Leopoldina sv. pí. z Kochtic

m. Jindřich Rudolf v. Witten, cis. důstojník, padl ve španěl. nizozemí
1684 koupila statek Jeseník, 1689 Chudobín

stav sv. pánů 1. 6. 1688 pro vdovu a děti za otcovy zásluhy

Marie Kateřina Borbora

Rudolf Kryštof Přemyslav + 1732

1691 dědil Jeseník a Chudobín

c. k. konoří a rada, kraj. hejtman Olomoucký

1717 k. od Dolanských kartuziánů Loučany

po 1710 započal se stavbou kostela v Jeseníku

1728 dostavěl zámek v Jeseníku

1708 povýšen do stavu hraběcího

1706 m. - vdova po tajném Fiš. radovi Frant. Friedrichovi v. Andlern

(1682 povýšen do st. Fiš. sv. pánů)

nevlastní synové z 1. manželství jeho choti

2 dcery

Frant. Lothar

Frant. Reinhold (Arnold) + 1766, pochován v Cholině

v panenském klášteře

1733 dědil po svém nevl. otci Jeseník a Chudobín

benediktinek

1737 říšský hraběcí stav a povolení připojit jméno a erb

Göss, Štýrsko

hr. z Witten

1752 dostavěl v Jeseníku kostel 3. ANDLERN-WITTENOVÉ

1. m. Marie Anna sv. paní v. Engelshoven

1727 2. m. Františka sv. paní v. Waffenburg

(1752) 3. m. N. sv. paní v. Clam

Marie Filipina

Rudolf + 1778

Frant. Filip + 1790

vd. hr. Spindlerová

1766 dědil jako nejstarší

k. 1766 od bratra Jeseník,

Jeseník, téhož roku ho

1778 dědil Chudobín

postoupil bratrovi

poslední muž. potomek

Marie Anna

vd. hr. v. Gilleis

dědila po strýci

Jeseník a Chudobín

1800 prodala Jeseník

1802 prodala Chudobín

Závěrem ještě k vývoji Andlern-Wittenského erbu, jak jej zobrazuje Siebmacher. Jeho zajímavostí je především fakt, že úzce souvisí se změnami majetkových poměrů v držbě statku Jeseník nad Odrou, který se v období let 1676–1800 kupoval; dědil a postupoval v rámci příbuzenských poměrů vyjmenovaných rodin. Spolu s těmito změnami se vyvíjel také znak, složený ze tří původních:

- a) volavka, držící v zobáku rybu — 2. a 3. pole čtvercenného štítu — znak sv. pánů z Kochtic;
- b) kosmý pruh pokrytý 3 šesticípými hvězdami — 1. a 4. pole čtvercenného štítu — znak sv. p. von Witten;
- c) srdeční štítek — půlený, ve spod-

ní polovici 3 kosmé pruhy, horní polovina štipená, v její pravé části vyskakující kozel, hledící vpravo, v levé části rozevřená orličí křídla — znak sv. p. von Andlern;

d) celek — znak hrabat von Andlern-Witten.

Použitá literatura:

Sedláček, A.—Kolář, M.:
Českomoravská heraldika, Praha 1925.
Pinkava, V.:
Litovelský okres, Vlastivěda moravská, Brno, Muzejní spolek, 1903.
Schwoy, F. J.:
Topographie vom Markgrathum Mähren, Vídeň, 1794.

Siebmacher, J.—Blažek, R.:

Grosses und allgemeines Wappenbuch, IV. díl, 11. část.
Der Adel von Oesterr. Schlesien, Nürnberg, 1885.

Siebmacher, J.—Blažek, R.:

Grosses und allgemeines Wappenbuch, IV. díl, 10. část.
Der Mährische Adel, Nürnberg, 1899.
Ottův slovník naučný (heslo Clam), rakl. Josef Otto, Praha, 1888–1908.

Pilnáček, J.:
Staromoravští rodové, SA Brno 1972.

Pilnáček, J.:
Rody starého Slezska, Vlastivěda moravská, Brno, Muzejní spolek.

Migrace v genealogii

JINDŘICH MACH

Genealog při své práci se podobá cestovateli, který se vydává do neznámých končin, aby vypátral jejich tajemství. Překonává při tom četná nebezpečí a překážky, aby vynesl na světlo co nejvíce poznatků. I genealog vniká do neznámých, prachem minulosti zakrytých skutečností a překonává překážky, které se stávají cestu poznání. Je to mnohdy nezřetelnost i nepřesnost zápisů, často jména překroucená vlivem německého prostředí té doby, nedostupnost pramenů a někdy i jejich ztráta, hlavně panských archivů. Překážka není však jen v archiváliech, ale též v migraci obyvatel.

Dal jsem se do zkoumání osudů rodiny mé prababičky Barbory Kösslové, která jako zdravý kmen dává vzrůst četným větvím až po moji matku. Pokusil jsem se o rekonstrukci osudů několika rozrodů, jejichž osudy by byly zajímavou látkou románovou.

Rodina Kösslova

Žila v pohnutých dobách napoleonských válek, které její otec Josef osobně prožil a jeho zápisník, zachovaný po naší dobu, byl podnětem mému bádání. Z něho bylo známo jen to, že odešel 7. března 1812 jako příslušník 5. batalionu myslivců z Volar na východ do Polska, aby zajišťoval zadní voj Napoleonova tažení do Ruska. Po nezdaru tažení vrací se zpět roku 1813 přes Lipsko do Francie, aby vy-

provázel poraženého Napoleona, tentokrát do vyhnanství. Při této dobrodružné výpravě zažil četné šarvátky i velké boje, byl raněn, získal tři válečná vyznamenání. Ze zápisu je zřejmé, že, jak píše „28. května 1813 v Oujezdu u Sternberka přišla za mnou moje žena a dítě, které jsem neviděl rok a tři měsíce“. Roku 1816 se vrátil jako reálný válečný invalida k rodičům do Drahoibuže, kde se s nimi, ženou a dětmi v dobrém zdraví setkal. O tom je pojednáno v článku „Z rodinné kroniky“ v 1. čísle Zpravodaje ostravské pobočky GH z roku 1979.

Neznali jsme ani jeho rodiště a zaměstnaní, jen to, že jeho žena Anna roz. Ohmová pocházela z rodiny sládků z Kunkovic u Velhartic. Tedy z jižních Čech. Tuto domněnku potvrdilo zjištění, že Josef František Maximilian Lobkovic postavil batalion myslivců na svůj náklad r. 1809 a sám se ve válce vyznamenal (Ottův slovník naučný, sv. XVI, str. 227). Jak se však dostal jeho otec Karel K. jako správce do Drahoibuže, na panství Liběchov? Tuto otázku vysvětluje zpráva okresního archivu v Prachaticích, že Jakub Veith, původem z Volar, z rodiny chudých tkalců, po 10letém pobytu ve Vídni zřídil v Českých Budějovicích velké tkalcovské dílny a obchod plátnem a r. 1801 koupil výnosné panství Liběchov. Tedy asi osobní známost z Volar byla příčinou přesídlení rodiny Kösslů do Draho-

ibuže, kam se jejich syn po válce vrátil. Tím však není nalezeno ještě rodiště obou Kösslů. V matrikách fary ve Stražišti, kam Drahoibuž patří, se zjišťuje, že Karel K. měl vedle syna tři dcery, z nichž nejstarší narozená v Záblatí u Prachatic r. 1793, se provdala v Drahoibuži za vdovce, revírníka Josefa Hainze. To znamená, že Karel K. působil v Záblatí, odkud je zjištěn ještě Jakub K., jehož manželka umírá v Drahoibuži r. 1816 jako 10letá, pravděpodobně u svého syna Karla, který toho roku žije v Drahoibuži, ačkoli tam nezemřel. Tak je vysvětleno přesídlení Kösslů z jižních Čech do severních, nikoli ještě zjištění rodiště a působení bojovníka Josefa před jeho odchodem do války. Vojenský historický archiv v Praze sděluje údajně původ Josefa Kössla ze Zwieglu v Bavořích (blíže českých hranic u Železné Rudy), což se zdá na první pohled překvapující, nikoli však nemožné, vezmeme-li v úvahu skutečnost, že zmíněný již Lobkovic (nar. 1722) přišel o knížectví žehaňské, které připadlo se Slezským Pruskem ve válkách Prusku, bylo prodáno a postoupeno dvorním dekretem. Zřídil z Bíliny nové svěřeníství a aby nemusel být bavorským poddaným, prodal r. 1807 Sternstein Bavorsku. (Ottův slovník naučný, heslo Lobkovic, str. 227, díl XVI.) Bude potřeba dalšího pátrání jak v Záblatí, tak ve Zwieglu.

Josef Kössel po svém návratu z vojny jako „Oberjäger“ dostal místo renty vedení skladu tabáku v Panenském Týnci, odkud se jeho rodina dále rozmnožila. Narodilo se mu tam ještě 8 dětí, takže jich měl celkem 10, nezůstaly ovšem všechny na živu. O nejstarší, pravděpodobně dceři, narozené na dřívějším pobytě rodičů, není nic známo, jen že navštívila s matkou otce na válečném pochodu na Moravě. Toto setkání mělo svůj důsledek v narození syna Josefa, tedy asi prvorozeného podle jména po otci. Místo narození podle všeho také na pochodu v poli. Jeho podobu, krásného, tmavovlasého muže, s pěstěným plnovousem, oblečeného podle tehdejší módy, známe z malovaného portrétu podle všeho přítelem v cizině, který zaslal svým rodičům v r. 1845, s poznámkou Josef Kössl v 31 roce — narodil se tedy roku 1814. Poslední zpráva o něm došla z ostrova sv. Tomáše, již více se nepřiblížil a na výzvu v cizích novinách nedošla žádná zpráva. Měl více než zvláštní osud: za pohnuté doby byl počat a narozen v poli a ve světě se ztratil.

Prvý syn z dětí narozených v Panenském Týnci byl r. 1817 Antonín. Stal se tím kupcem a oženil se s Annou roz. Holley (jméno podle tehdejšího zvyku asi zněmčeno) z Přílepu u Žerotína na Lounsku, dcerou panského úředníka. Měl syna, také Antonína, který měl neklidnou a nestálou povahu, snad po dědovi. Často měnil zaměstnání, naposled u dráhy. V Praze se mu narodila dcera Marie, která byla vychovávána u příbuzných, naposled a nejdéle u tety Barbory a její dcery Marie, od níž se vdala na Dobříši za starého fofra v Nových Hradech, Jiřího Šattauera, ale brzy ovdověla. Také druhý sňatek s drogistou Ludvíkem Hellerem nebyl šťastný a skončil jeho smrtí. Ač mladá, projevila tolik odvahy a samostatnosti svého rodu, že se uplatnila při vedení velké domácnosti správce smíchovského pivovaru, kde po letech zklamání a nezdarů žila klidně až do konce života v r. 1932. Jí vymřel početný rod Kösslů po přeslici. O jejích rodičích a prarodičích není zpráv, neboť v Panenském Týnci nezemřeli.

Další syn a bratr předešlého, Alois, narozený 1822 v Panenském Týnci, vystudoval v letech 1834—43 na pražské konzervatoři (s přípravkou) fašot a klavír a stal se vojenským kapelníkem, důstojníkem u anglického pluku v letech 1850—63, nejdéle v Edinburgu ve Skotsku. V r. 1854 navštívil rodinu, cestoval po Itálii a Turecku. Službu v Anglii opustil, když měl pluk

odejít do Indie, kde několik jeho známých zahynulo. Zachovala se daguerotypie, která představuje mladého důstojníka hezké tváře, vroubené věnečkem vousů, v bílé vojenské bluze se zlatými epoletami a pasem. Po svém návratu zůstal svobodný a žil z ušetřených peněz jako privatista u své sestry a na cestách. Zemřel v Praze r. 1886 jako polední rodu Kösslů.

Rod Hainzů

Řekli jsme již, že nejstarší dcera Karla K., správce v Drahobuži a sestra Josefa K. — bojovníka, naroz. 1793 v Záblatí, se vdala r. 1812 od svých rodičů v Drahobuži za vdovce, revírníka z blízkých Sukorad, Josefa Hainze naroz. 1785 v lesnické rodině z Kosmonos u Ml. Boleslavi. Zakrátko vzdává se Hainz služby a stává se gruntovníkem v Panenském Týnci na č. 8, kde později bydlí i rodina Josefa K. Jeho prvorozený syn František Hainz je kupcem, zůstává na gruntě č. 8 po otci a žení se s Jindřiškou roz. Absolonovou z Úherce. Má dceru Julii Annu, roz. 1849. Druhorozený je syn Ludvík, narozený r. 1815. Vyučil se hodinářem a je zakladatelem generace hodinářské. Odešel do Prahy, kde se oženil s Barbarou Bindrovou ze známé pražské rodiny a zakládá v roce 1836 vlastní hodinářský závod. Jeho syn, rovněž hodinář, se narodil r. 1847 a vedle studií reálných se věnuje zaměstnání otcově, který ho posílá do Švýcar, aby získal odborných zkušeností. Po návratu pomáhá vydatně otci při rozšíření závodu na Staroměstském náměstí, proti radnici. Toto hodinářství trvá dosud a do znárodnění bylo v rukách další generace Hainzů. Oba Hainzové se zejména zasloužili o opravu a znovuvvedení pražského orloje do provozu v r. 1866 [Ottův slovník naučný, sv. X., str. 747.] Později založili v Praze továrnu věžních hodin.

Rod Veselých

Nejstarší dcera Josefa K., válečného vysloužilce v Panenském Týnci, Barbora, naroz. 1822, provdala se za syna Václava Veselého, gruntovníka a rychtáře v Malém Pálči na Slansku, rovněž Václava, který byl v Panenském Týnci od r. 1837 víchnostenským úředníkem. Byl zpočátku kancelářským praktikantem, pak akтуárem a po složených zkouškách vedoucím pozemkových knih a daňové agendy. Jeho rodina tam žila v klidu venkovského městečka až do bouřlivého roku 1848, po němž byly zrušeny patrimoniální či vrchnostenské úřady. Od

roku 1850 nastává rodině Veselých dlouhá odysea státního úředníka po českých krajích. Působí od tohoto roku v Hořovicích při okresním hejtmánství a jako daňový inspektor, roku 1853 je v Berouně a ještě téhož roku zpět v Hořovicích, kde se mu narodilo třetí dítě. Od r. 1855 je v Plzni a r. 1859 v Novém Bydžově, 1862 v Litoměřicích a r. 1866 v Železném Brodě. Od roku 1869 je již jmenován berním a v příštím roce ustanoven na Dobříši, kde dosloužil do penze. V listopadu r. 1877 jí dosáhl s ročním 1137 zl. 50 kr. po službě trvající 40 let, 7 měsíců a 18 dní, jak si sám vypočítal s přesností svdomitého úředníka a napsal podle všech úředních dekretů, z nichž bylo stejně tolik pochvalných. Z manželství se narodily tři děti: nejstarší byl syn Rudolf a moje babička Marie, narozené ještě v idyle Panenského Týnce a dcera Tereza, narozená na počátku odysey v Hořovicích. O nich bude dále pojednáno. Pokud se týče nekonečného putování, musím vysvětlit, že to nebylo snad z trestu, ba naopak, při povýšení. Rakouský státní úředník, pokud spravoval státní peníze (daně a výplaty), nesměl být příliš dlouho na stejném místě a odpovědný vedoucí musel mít kromě toho ještě kauci, kterou musel většinou dříve vyžít.

Nejstarší syn Rudolf Veselý, naroz. 1842, stal se po studiích úředníkem cukrovaru v Chrudimi. Tento průmysl začal se u nás slibně rozvíjet a ponevadž on byl podle všeho schopný, stal se disponentem a později akcionářem podniku. Oženil se dvakrát. První manželka Karolína byla dcerou Václava Horáka, ředitele kůru v Týnském kostele v Praze a skladatele. [Viz Ottův naučný slovník, sv. XI., str. 561.] Měl s ní čtyři děti: syn Zdeněk byl podnikatelem a málo se s rodinou stýkal, tři dcery se dobře provdaly za činitele ve vyšších průmyslových službách, jen nejmladší se věnovala učitelství a působila s celou rodinou na Komenského škole ve Vídni až do obsazení Rakouska, kdy přesídlili do Prahy. Z druhého manželství byly dvě dcery a syn Roman, který od dětství vynikal jako pianista. Druhá manželka byla z rodiny Emana Starého, prvního majitele závodu litografického a tiskárny not v Praze na Smíchově. Otec byl sám nálovníkem hudby a kultury vůbec. Jeho rodina se stala středem společenského a kulturního života, spolu s tehdejší starostou města Chrudimě, Sokola a většiny kulturních spolků a advokátem Dr. Karlem Pipichem. Rodinu Veselých navštěvoval sklada-

tel Karel Bendl, ředitel pražského Hlaholu, který na důkaz přátelství mu připsal svou vlasteneckou operu „Starý ženich“, skládanou v duchu Smetanovy Prodané nevěsty. Také matka malého Romana byla dobrou zpěvačkou a účinkovala na četných kulturních a dobročinných večerech. Není divu, že Roman zůstal věrný hudbě; třebaže byl bankovním úředníkem, vystupoval na koncertních pódiích jako pianista. Chrudimská kulturní idyla však netrvala dlouho. Nastavší hospodářská krize cukrovarnického průmyslu osmdesátých let ukrátila život 42letého Rudolfa Veselého v nejkrásnějším mužném a tvůrčím věku. Četná rodina se rozešla k příbuzným, části dětí se ujaly tetičky.

Nejmladší Roman absolvoval ještě konzervatoř a teprve roku 1919 se stal profesorem pražské konzervatoře a věnoval se cele hudebnímu životu v Praze. Byl důvěrným přítelem s spolupracovníkem Josefa Suka, kterému připravoval jeho notové zápisy k tisku. Viz knihu Václava Štěpána: Novák a Suk, kde na příloze č. 19 je manuskript Sukův na notovém papíře píše „milému příteli“ o změnách v „Pohádce léta“. Na příloze téže knihy č. 10 je reprodukce známého obrazu H. Boettingera „Suk se svými přáteli“, kde vedle Hoffmana, Herolda, Talicha, Štěpána je i skromně v pozadí Roman Veselý — bratranec mojí babičky...

Roman Veselý upravil též klavírní partituru Dvořákova Jakobína. Byl i důvěrným přítelem violisty Jiřího Herolda, jehož náhlá smrt při zkoušce kvarteta tak na něho zapůsobila, že do roka zemřel mrtvicí r. 1933 přímo v budově konzervatoře ve věku 54 let. Zanechal syna Romana, narozeného r. 1928.

Rodina Nováková

Musíme se vrátit o několik let zpět na poslední „štaci“ Václava Veselého na Dobříš, odkud se moje babička Marie Veselá, roz. v Panenském Týnci r. 1844, vdává r. 1873 do Příbrami za berního otcíala s 500 zl. ročních a 120 zl. aktiv. přídatku. Je to Jindřich Novák, narozený v Praze 1845, který předtím vykonával po gymnaziálních studiích zkoušky ze státní účtovědy, přeřazené na pražské univerzitě. Brzy po jmenování berním kontrolorem je však přeložen na Šumavu do tehdejšího Ronšperka u Horšovského Týna, kde moje maminka, narozená v Příbrami, musela začít chodit do německé klášterní školy. Za dva roky se moji prarodiče stěhovali na Dobříš a odtud po pěti letech do Trhových Svin v jižních Če-

chách. Tam se dělečkovi nelíbilo, ani zdravotně nedařilo a jejich dcera ke všemu studovala v Praze na učitelském ústavu, což bylo příliš daleko. Žádal proto zpět do Dobříše, kam se také r. 1891 dostal. V r. 1899 byl jmenován hlavním berním, při čemž musel složit 1400 zl. kauce. Ponechán byl zatím na svém místě ze zdravotních důvodů, ale v r. 1904 přece musel přesídlit do Havlíčkova (tehdy Německého) Brodu. Po roce působení, kde byl velmi oblíben, měl pěkný plat na tehdejší dobu (přes 4000 ročně), dokonce byl jmenován čestným občanem města — žádal ze zdravotních důvodů o penzionování a stěhuje se zpět na Dobříš, kterou si ze svých „štací“ nejvíce oblíbil. Očchází po stejné odyseji jako jeho tchán, po 32 letech 6 měsících a 6 dnech do penze s 3440 tehdejších korun ročně. Náš rod mezitím je trvale připoután k Dobříši, neboť dědečkova dcera a moje maminka Augusta učila v Dobříši, kde se seznámila a vdala za tamního učitele Františka Macha z Bohutína u Příbrami, já a moje sestra jsme se tam narodili. Ve svém líčení příběhů rodiny Nováků musíme odbočit dále do minulosti, aby osudy jejich rodu, pokud jsou nám známy, byly šířeji objasněny.

Rod mého dědečka Jindřicha Nováka pochází z Prahy a z blízkého okolí. Nejstarší známý člen rodu Martin Novák, narozený 1766 v Žalově u Levého Hrače jako pražský měšťan, koupil r. 1809 alodiální statek Ůholičky u Žalova. V r. 1824 však umírá, podle podání na úraz zaviněný přelocením saní ve vjezdu do dvora statku. Poněvadž nebylo poslední vůle, nastává spor mezi bratry, starším Josefem, otcem mého dědečka Jindřicha, naroz. 1791, a mladším Martinem, který asi na statku pracoval. Starší byl studovaný právník, assesor zemského soudu a později tajemníkem pražského magistrátu. Mladší bratr měl 11 dětí, z toho 8 dcer a za manželku dceru bohatého statkáře Napravila ze Suchdolu u Prahy, jehož rodina pravděpodobně do sporu zasahovala, neboť nějaký čas na statku byl Napravil, snad švagr, nuceným správcem. Spor se táhl asi 20 let, čímž statek přišel vničit a po r. 1856 mizejí Nováci z Ůholiček nadobro.

Josef Novák, který žil v Praze, měl tři syny: Josefa, naroz. 1833 (byl úředníkem), Karla, který měl dva domky ve Zlaté uličce na Hradčanech čp. 25 a 26 (naroz. 1839), dceru Ludmilu, učitelku ručních prací v Tanvaldě (naroz. 1842) a Jindřicha, je-

hož osud jsme podrobně vylíčili. C majitelích Ůholiček viz Ottův naučný slovník, sv. XXVI., str. 107.

Rod Procházků

Tento kdysi zámožný rod měl podobný a snad ještě smutnější konec. Zakladatelem rodu byl Jan Procházka, pocházející z obce Korna na Berounsku. Přiznal se do hospodářství v obci Vlence č. 2 u Litně, též na Berounsku. Roku 1781 se mu narodil syn Václav, který se vyučil řemeslu mlynářskému, pravděpodobně v Litoměřicích, kde jako mlynářský tovaryš se roku 1806 ženil s Annou Hubálkovou z mlynářské rodiny z Mlékojed. Manželé mají svatbu v Litoměřicích, kde také bydlí. Mají sedm dětí, z nichž tři dívky umírají. Nejstarší syn Josef Procházka vychodil čtyři gymnaziální třídy, z nichž prvou opakoval. Narodil se v Litoměřicích na č. 319 a stal se úředníkem nad silnicemi v Postoloprtech. Žení se s Annou Hainzovou, dcerou revírníka Josefa Hainze a Tekly rozené Kösslové, sestrou Ludvíka Hainze 1. Z tohoto manželství narodili se v Postoloprtech dva synové: Emilian Procházka, který umírá za rok, a Karel Teodor, narozený 1846. Jeho otec však na to za rok umírá (1847). Mlynář Procházka ovdověl r. 1833 a ženil se znovu s Johannou Absolonovou r. 1843, která umírá 1857 a nemá dětí. Mlynář Procházka byl pilný a příčinný člověk, o čemž svědčí, že z tovaryše stává se majitelem mlýna, který dnes již neexistuje. Ještě v našem století tam říkali „u Procházků“. Po druhém ovdovění mlynářově se snacha stěhuje se svým synem k mlynářovi a stará se o domácnost tchána. Její syn Karel však, jak se zdá, dělal jen mladého pána, řídím se nevyučil a byl matkou hýčkan. Ona působila na mlynáře, aby vnučkovi mlýn za živa předal, což se také stalo. Karel Teodor Procházka byl prohlášen plnoletým, aby se mohl oženit v r. 1869, převzít mlýn a aby nemusel na vojnu. Nebyl však vyučen mlynářem, je uváděn jen jako majitel mlýna. Neoženil se šťastně s Annou Marií Heinau, adoptivní dcerou voskaře Singa v Litoměřicích. Měli tři děti. Dcera Anna Marie Procházková, narozená 1870, se provdala za nadporučíka Antona Joh. Wagnera a odešla s ním do Štýrského Hradce, syn Rudolf Josef odešel do světa. Narozen 1874, oženil se 1901 v Praze-Šárce a zemřel při převozu do nemocnice v Olomouci 1942. Protektorátní matrika o něm praví, že byl profesor v. v. v Olomouci, vдовec a hlásil se k Němcům. Je otázka, proč se jako dědic nehlásil a s matkou ne-

sýkal. Poslední dcera Marie Julie, nar. 1875, se r. 1880 pětiletá utopila. To již její otec nežil, neboť zemřel třicetiletý r. 1876, jeho matka o rok dříve. Starý mlynář zemřel 1866 jako devadesátiletý. Dobře, že se nedožil konce svého pracně vydobytého majetku. Vdova po mladém majiteli mlýna se odstěhovala r. 1880 ke svému adoptivnímu otci do Jezuitské ulice, pravděpodobně pod vlivem tragického skonu děcka. Od r. 1889 již nebyl mlýn v činnosti a zřízeno tam nákladště, později propadl regulaci. Je otázkou, kam se poděl veškerý majetek, snad byl promarněn vdovou a její dcerou.

Rod Husáků

Zbývá nám vypočítat osudy poslední větve rodu Kösslů, který je celkem krátký. Nejmladší dcera bo-

jovníka Josefa Kössla Julie, naroz. 1829, se provdala za Jana Husáka, naroz. 1816, syna souseda Josefa Husáka u lherce, nedaleko Panen. Týnce. Svatba byla r. 1851 a ženich působil tehdy jako telegrafista dráhy v Přelouči. Později se stává přednostou stanice Neštědice u Ústí n. L. Z manželství, které trvá 15 roků (Julie zemřela r. 1866), zanechává tři děti: Kamila, Láďise a Mátyldu. Vdovec udržuje styky se švagrovou Barbarou Veselou a její dcerou Marií, když žili nějaký čas v Litoměřicích a některé z jeho dětí se tam učilo a tam dojíždělo. Odchodem švagrové a její rodiny se tyto styky přerušily a o rodině Husákově není zpráv. Po letech před první válkou se přihlásil bratranec mé babičky z Vídně Otokar Husák, policejní komisař, ženatý, s jednou dcerou. Jeho dopisy byly psány vzletnou češtinou a byly svě-

dectvím, že se neodcizil. Byl podle všeho synem jednoho ze synů Jana Husáka, což by vyžadovalo šetření ve Vídni. Po roce 1914 jeho dopisy přestaly a není známo, zda odešel do důchodu do Čech, či zůstal v Rakousku. Tím končí zprávy o všech větvích pocházejících z rodu Kösslů a zbývá otázka:

Co můj rod Machů a jejich osudy?

Moje rodiště Dobříš se stalo křížovatkou rodových větví, popisovaných v předešlých kapitolách. Prababička Barbora, roz. Kössllová, provdaná Veselá, dostala se tam s manželem r. 1870. Odtud se provdala moje babička do Příbrami, kde se narodila moje matka. Na jejích úřednické cdyseji dostali se zpět na Dobříš, kde pak moje maminka učila. Můj otec pocházel z hornické osady Havírna u Bohutína z rodiny horníka

Jakob Kössl	∞	Marie Anna roz. Klímek
* ? + ?		* asi 1715 + 1816 Drahobuž
Karel Kössl	∞	Marie roz. Saier
* ? + ?		* ? + ?

Josef Kössl	∞	Anna roz. Ohm	Tekla K.	∞	Josef Hainz
+ 1777 + 1851		Kunkovice +? +?	+ 1793		+ 1785 +?

o Josef K.	Antonín K.	o Barbora K.	o Alois K.	Julie	František H.	o Ludvík H.	o Anna H.
+ 1814	* 1817	* 1820	* 1822	* 1829	Jindř. Absolonová	* 1815 + 1873	* 1820 + 1875
+ po 1845 + ?		+ 1887	+ 1886	+ 1866		o Barbora Bindr.	Josef Procházka
	Anna r. Holey	o Václ. Veselý		Jan Husák		* 1821 + 1888	* 1808 + 1847
	+ ? + ?	* 1818 + 1885		* 1816 + ?		Ludvík H.	o Karel Teodor P.
						* 1847 + 1893	+ 1846 + 1876
Antonín K.	o Rudolf V.	o Marie V.	Kamil	Láďis	Matylda	Marie N.	Anna Marie Heinau
+ 1846 + ?	* 1842 + 1884	* 1844 + 1928	* ? + ?	* ? + ?	* ? + ?	* ? + ?	* 1849 + ?
Barbora Raboch.	1. Lina Horák	Jindřich	Otokar Husák			Ludvík H.	
* ? + ?	2. Ema Stará	Novák	* ? + ?			Anna Marie	Rudolf
Marie K.	Roman V.	Augusta N.	Frant. Mach			* 1870	* 1872
1. Erh. Šattauer	* 1878	* 1874	* 1864			+ ?	+ 1942
2. Ludvík Heller	+ 1933	+ 1933	+ 1907				+ 1880
	Roman						
	* 1928						

Jindřich M.	Marie M.
* 1899	* 1899 + 1961
Marie Ženíšk.	Jar. Barták
* 1898 + 1971	* 1899 + 1972
Božena M.	
* 1925 + 1980	

Aleš K.
+ 1950
Zdeněk
+ 1964

1. Ota Ksandr
* 1928
2. dr. Zdeněk Matys
* 1933

Jaroslav B.
* 1923
Milada Carvanová
* 1920

Zdena B.
+ 1929

dr. Vlasta Kubiček
* 1924

Tomáš Alena Francová
* 1958 * 1957

Jaroslav B. Miroslav
* 1948 * 1954
Jiřina Drah.
Karaševičová Podrmonská

a hostinského. Jeho otec Joanes Mach pocházel z Hor. Lázu u Březnice a matka Anna Pecharová z Vranovic byla dcerou šenkýře. Praděd František Mach byl rovněž šenkýřem v Hor. Lázu. Můj otec František se narodil jako nejstarší (1864), měl čtyři bratry, tři studovali, dva na učitelském ústavu v Příbrami a jeden na gymnáziu, dva volili praktická povolání štajgra a truhlářského mistra. Gymnazista se věnoval povolání celníka. Kromě toho byly zde čtyři sestry. Bylo to příliš mnoho na chudou rodinu, proto zvláště můj otec pomáhal mladším bratrům, aby dostudovali, takže se dlouho neženil.

Deset let působil jako podučitel ve vesničce Svaté Pole u Dobříše, než se konečně dostal do okresního města Dobříše, kde poznal učitelku Augustu Novákovou. Svatba byla r. 1898 a za rok se narodila dvojčata Jindřich a Marie, kterým byli dědeček a babička za kmotry. Otec se se svou rodinou příliš nestýkal, neboť bratři se rozešli po Čechách a na návštěvy nebylo času ani peněz. Tatínek nám roku 1907 zemřel a maminka se odstěhovala do Prahy, kde jsme

já a sestra vychodili školy. Museli jsme se přičiňovat, abychom mohli dostudovat, což se mi podařilo a já došel svého cíle. Sestra pracovala v kanceláři a po první válce se vdala. Její rodina pokračuje, ale mě jediná dcera již nežije. Shledávám se se svými bratřenci, které poznávám dosti pozdě, avšak pouze jeden měl syna, který je lékařem někde na Chebsku a je má jediná naděje, aby můj rod Machů nevymřel.

Z á v ě r

Posoudíme-li souhrnně události minulých kapitol, poznáme, že pohyb obyvatel koncem 18. a ve století 19. byl, aspoň v mém případě, značný, ba možno říci, že opak byl spíše výjimkou a týkal se nejstarších členů rodů. Nejmenší migrace byla u rodin zemědělských. U řemesel naopak většina chodila do světa za zkušenostmi a lepším uplatněním. Také válečné události té doby měly svůj vliv, později pak rozvoj hospodářský a politické uvolnění po r. 1848 otevřelo cestu migraci. Reorganizace státní správy a zrušení panských úřadů se projevuje u zaměstnanců, jako byli

úředníci a lesníci a u státních zaměstnanců, kteří byli překládáni z moci úřední. Rozhodně však byly přesuny četnější, než bychom letmým pohledem na tehdejší „klidnou dobu ponapoleonského biedermyera“ odhadovali. S dnešní poválečnou a pře-technizovanou dobou všeobecného rozmachu se však ani zdaleka nedá srovnati, takže budoucí genealogové budou mít shledávání svých předků, aspoň podle mého odhadu, mnohem obtížnější.

Dodatkem pokládám za milou povinnost poděkovati těm, kteří mě v mé práci vydatně a ochotně pomohli. Jsou to nejen oblastní a okresní archívy, Vojenský historický archív v Praze, ale především jednotlivci, ochotníci, jako paní Marie Křížová z Loun a pan Alois Kubišta z Litoměřic. Jich ochotnou pomocí mohl jsem v bádání překlenout počáteční překážky a vyslovuji přání, aby podobná ochotná spolupráce mezi členy GHS a jednotlivými zájemci o genealogii se co nejvíce rozmáhala k rozvoji naší společné práce. Vítali by to především ti, jejichž badatelský okruh je velmi vzdálený jejich bydliště.

Jubilea

FRANTIŠEK ZVOLSKÝ
PĚTASEDMDESÁTNIKEM

Na sklonku roku 1980 překvapil heraldickou veřejnost novou prací o moravských městských znacích známý heraldik, dnes už nestor moravských heraldiků, František Zvolský z Brna. Po dlouhé spisovatelově odmlce vyšel jeho kritický komentář ke dvěma publikacím, jednak k práci autorů J. Dřímala — I. Štarhy „Znaky a pečeti jihomoravských měst a městeček“, Blok Brno 1979 jednak k práci Lad. Baletky — Znaky měst a městeček Severomoravského kraje, která byla otištěna ve „Sborníku Státního archivu v Opavě“ 1971 na str. 165 až 295.

Drobná brožurka o 23 stranách upřesňuje některé závěry autorů obou zde jmenovaných publikací, kde se jejich výsledky rozcházejí jednak s historickou skutečností, případně i se zákony heraldiky a heraldickou terminologií.

K autorově životnímu jubileu — třicetiletosti — si několika slovy připomeneme jeho dosavadní životní pouť poznamenanou přes polovinu života těžkou chorobou. Narodil se v Brně-Králově Poli 14. dubna 1905. Vystudoval klasické gymnázium a absolvoval státní obchodní školu. Po absolutoriu školy nastoupil v pojišťovnictví, kde pracoval do roku 1936. Toho roku vážně onemocněl a r. 1939, po dlouhém léčení, kdy

už bylo jisto, že se sluch nevrátí, byl pensionován. Počátkem války se Fr. Zvolský začal věnovat sběru historického materiálu se zaměřením na městskou heraldiku. Projel téměř všechny archívy na Moravě i v Čechách a snesl ohromné spousty poznatků ke znakům měst naší vlasti. Na základě zpracovaných archiválií začal r. 1947 vydávat „Heraldické kapitoly“, jejichž první svazek „Znaky moravských měst“ (75 str. a 30 tab.) vyšel v nákladu 1500 výtisků. Tato práce až do loňského roku platila za bernou minci v oblasti moravské heraldiky, a všichni autoři pracující později v této oblasti se na ni odvolávají. Druhý svazek Heraldických kapitol — „Znaky českých měst“ — vyšel v r. 1948. Dosáhl pouze 4 sešitů a vydání bylo zastaveno. Autor dále shromažďuje materiál, pořizuje sbírku otisků pečeti-ních typářů, buduje speciální heraldickou knihovnu a podniká studijní cesty i do malých obecních archívů, kde schraňuje poznatky ke znakům městeček a obcí.

Z bohatého materiálu vyšlo pouze několik článků ve Svobodných novinách a ve Svobodném slově. Dvě nejzávažnější práce byly otištěny v Moravských numismatických zprávách v r. 1959. Jsou to články „Křídlo či koruna“ a „Šachování moravské orlice“.

Zlá nemoc a přibývajících léta už nedovolovaly návštěvy archívů a muzeí, zejména po dvou těžkých úrazech v polovině sedmdesátých let, a tak se autorovi nespínil sen, vydat souborně „Znaky a pečeti moravských městeček“. Tolik potřebná publikace se objevila až r. 1979 jako kolektivní dílo autorů (J. Dřímala, I. Štarha a kol. — Znaky a pečeti jihomoravských měst a městeček). Obdobné dílo pro Severomoravský kraj připravili L. Baletka a J. Louda a vyšlo v nakladatelství Profil Ostrava v r. 1980.

Zvolského neuvadající zájem o tuto problematiku se projevil v již zmíněné jeho práci (Fr. Zvolský — Znaky moravských měst a městeček — poznámky a doplňky, Brno 1980), která bude v příštím roce rozšířena o další sešit.

A autorovy plány do budoucna? Sám říká: „Nic příliš velkého, už se připozdívá. Pokud síly postačí, chci střežit čistotu městských znaků moravských a v souvislosti s tím i heraldickou terminologii. On to není úkol zrovna snadný, našich znaků je přes 400. Bude zapotřebí nemálo oprav, úprav a upřesnění, aby byla celá Morava opravdu v pořádku“.

Sit felix, faustum, fortunatum!

A do této práce přejeme panu Františku Zvolskému mnoho zdaru a úspěchů. Vilém Walter ml.

Do vaší knihovny

Vlastivědný věstník moravský, 1980, vyd. Muzejní a vlastivědná společnost v Brně.

Jako každoročně, i v XXXII. ročníku Vlastivědného věstníku moravského z roku 1980 naleznou i členové našeho kroužku mnoho zajímavého pro rozšíření svých odborných znalostí. Kromě článků s velmi různorodou, ale přece jen převážně regionálně-historickou tematikou jsou ve Věstníku zastoupeny i statě alespoň částečně se zabývající heraldikou a genealogií.

Na tuto tematiku je bohaté zejména

1. číslo. Na stranách 53—59 se zabývá František Spurný pozůstalostí Karla Hollera v tereziánské knihovně ve Vídni: článek doplňuje četné genealogické údaje v poznámkách. V témže čísle A. B. Král v příspěvku „Vlastivědné omyly a objevy na Tišnovsku“ upřesňuje a doplňuje dosavadní znalosti o heraldické výzdobě náhrobních kamenů v Deblíně a v Portě coeli. Ivo Hloubil popisuje na str. 68—71 erbovní desku Ctibora Tovačovského

z Cimburka a Elišky z Melic na zámecké věži v Tovačově z r. 1490, kterou označuje za nejstarší památku renesanční heraldiky v českých zemích.

Ve 2. čísle Jan Muk ml. a Luboš Lancinger popisují stavební vývoj zámku v Uherčicích na Znojemsku a upozorňují i na erby majitelů; ty však zde nejsou ani vyobrazeny, ani popsány. Příspěvek Jaroslava Tribuly a Jarmily Bednaříkové pojednává

o archeologickém výzkumu gotické tvrze v Čepkovicích v okrese Hodonín. Na str. 247–255 je zveřejněn přehled moravské historické literatury z feudálního období za rok 1978 z pera Františka Matějka. Autor v podstatě vychází z bibliografie Jeroslava Kubíčka s toutéž tematikou, zveřejněné ve VVM v roce 1979, jednotlivé práce ale komentuje a do jisté míry i hodnotí. Do přehledu jsou zahrnuty i práce genealogické a heraldické.

Do 3. čísla je mj. zařazena studie Petra Vaška o olomouckém knižtisku v předbělohorském období; je zde reprodukován titulní list „Práv a zařízení Markrabství moravského“ z roku 1545 s moravským znakem. Článek Jiřího V. Musila pojednává o největším moravském zvonu z hlavní věže olomoucké katedrály. Zajímavý je příspěvek Pavla Michny o barokním hraničním kamení u Deblína; kromě faktografie přináší i úvahu o významu těchto kamenů pro získání podrobnějších informací o pozemkové držbě v minulosti a o současném ohrožení těchto památek.

V každém čísle VVM je rozsáhlá recenzní rubrika, věnovaná vlastivědné literatuře. Zaujala mne recenze Mojmíra Švábenského na článek Josefa Nováka „Úprava písania priezvisk historických rodov“, která upozorňuje nejen na pozitiva, ale i negativa chystané změny.

Poslední, 3. číslo VVM obsahuje dvacetistránkovou bibliografii „Moravika — vlastivědná literatura za rok 1979“. Není bez zajímavosti, že autorově pozornosti unikl náš Zpravodaj, ač jinak zaznamenává i publikace tohoto druhu. Chybí také excerpty moravik z GH listů a Heraldiky.

L. Címalová

Cerešňák, Bedřich:

Přehled dějin Moravy I.

Brno, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně 1980, 171 s.

Pod tímto titulem vydal v poslední době kolektiv pracovníků katodry

historie a archivnictví filozofické fakulty UJEP v Brně vysokoškolská skriptu pro posluchače historie a příbuzných oborů. Nejde však pouze o učební pomůcku, ale také jak zdůrazňují autoři v úvodu, o pokus o novou koncepci dějin Moravy, vycházející z marxistické metodologie a z výsledků historického bádání o dějinách Moravy v posledních desetiletích. Předkládaný první svazek přináší přehled dějin Moravy od prehistorie až po zakončení husitské revoluce. Husitské revoluci a velkomoravskému období je také věnována hlavní pozornost. Připojena je také výběrová bibliografie k jednotlivým historickým obdobím. Lze si jen přát, abychom se v nejbližší době dočkali dokončení tohoto nového celkového zpracování dějin Moravy, byť jen ve skromné podobě vysokoškolských skriptů.

Karel Müller

Lexikon Städte und Wappen, 1. vyd., Leipzig, Enzyklopädie 1979, 526 s.

Lexikon obsahuje úplný soubor znaků měst NDR. V tom spočívá hlavní cena heraldické části knihy.

Znak je nejprve popsán. Podle možnosti je uvedena doba vzniku znaku. Autoři vysvětlují původ a smysl znaku nebo jeho jednotlivých figur. Z vyobrazení znaků vyplývá, že nebylo rozdílu mezi městskou tvorbou v Německu a jiných středoevropských zemích. Pro nás jsou zajímavá města, která mají jako hlavní znamení nebo součást znaku českého lva. Jsou to některá města v obou Lužicích, které byly několik staletí součástí Českého království. (Podobně je tomu i v nynější PLR.)

Velmi zajímavé jsou novější a hlavně nově vytvořené znaky starších nebo nových měst NDR. Je jich přes padesát a je v nich většinou podobná bezradnost. Znaky většinou navrhuji výtvarníci bez heraldické kvalifikace, kteří se domnívají, že více méně stylizovaný předmět může už

být heraldickým symbolem. Takto vytvářené znaky s výrobní tematikou se však obvykle podobají spíše odznakům a emblemům výrobních podniků, či dokonce plakátům než znakům měst. Figury na takových znacích, i když stylizované, jsou většinou naturalisticky provedené a symbolizují hlavně sebe.

Publikace je v současné době u nás i v NDR rozebrána.

K. Hrbáček

Flaggen und Wappen. Meyers Taschenlexikon, Bibliographisches Institut, Lipsko 1980.

Státní znaky považujeme za dosud živou součást heraldiky. Její hodnocení se ovšem vymyká našim možnostem a my můžeme pouze nezávazně psuzovat, nakolik vyhovuje našim heraldickým představám. Podobné je to s vexilologií a její částí zabývající se tvorbou státních vlajek.

Fouze z tohoto hlediska můžeme posuzovat každou novou knihu o státních znacích a vlajkách — nakolik tyto po technické stránce věrně zobrazuje. Kniha „Flaggen und Wappen“, kterou vydal „Bibliographisches Institut“ v Lipsku (NDR) v roce 1980 splňuje tuto podmínku velmi dobře. Obrazy znaků i vlajek jsou vytištěny věrně a přesně. Jsou to v první řadě znaky jednotlivých zemí, případně znaky vládnoucích rodů. Dále vlajky národní, státní a další, pokud jsou odlišné, jako vlajky obchodní, námořní, služební, vlajky nebo standarty vládnoucích rodů a vlajky i standarty presidentské.

Kniha má krátký úvod i stejně krátký slovníček nejdůležitějších výrazů. Schází popis jednotlivých znaků a vlajek, ale hlavně výklad jejich symboliky. Autoři však chtěli ukázat objektivní obraz stavu státní heraldiky a vexilologie v roce 1979 ve světě a to se jim podařilo.

(Knihu prodávají prodejny Zahradniční literatura za 62 Kčs.)

K. Hrbáček

Dotazy

Pátrám po příslušnících rodin jménem Holeš. Podle ústní tradice pocházela rodina z Ústí nad Labem, odkud se po Bílé hoře vystěhovala do Slezska a do Uher. Nejstarší mně známá zpráva je z 1. 6. 1843, kdy se Pavlu Holešovi, nájemci mlýna v

Karvině, narodil syn Jan. Prosím o jakékoliv informace o této rodině.

Dr. Jiří L. Bílý
Viniční 226

615 00 Brno

Prosím o upozornění na výskyt jména Lojek v Československu nebo alespoň v České socialistické republice.

František Lojek
Polnička 22

591 02 Žďár nad Sázavou

Zprávy

3 — Úprava rukopisů pro tisk ve Zpravodaji KGHO

Vážení čtenáři, dostáváte Zpravodaj KGHO, který je zpracován sazbu. Jelikož naše organizace nemá možnost přepisovat všechny rukopisy, chtěli bychom požádat všechny autory a příspěvatele našeho Zpravodaje, kteří nám píší strojem, aby zasílali své práce a příspěvky podle níže uvedených zásad.

Pro všechny autory platí podmínky zveřejněné ve Zpravodaji GHSP, 1980, č. 1, 2; ať už jde o autorská práva či obsahovou stránku příspěvků. K usnadnění úpravy rukopisů, jež je vyžadována tiskárnami podle Československých státních norem, bychom Vám chtěli poskytnout několik praktických pokynů.

A. Formální úprava rukopisu

Pište zásadně na bílý papír (nikoliv průklepový) formátu A 4. Týká se i krátkých zpráv a oznámení. Na jednu stránku pište 30 řádků po 60 úhozech na řádku včetně mezer, čárek, teček atd. Pro dodržení požadovaného počtu řádků i úhozů Vám doporučujeme arch papíru A 4 slabě nalinkovat tužkou takto: od levého okraje 35 mm, horní hrana bude 25 mm, spodní okraj papíru 15 mm a pravý okraj papíru bude ohraničen

10 mm od okraje papíru. Do takto gramovaného archu papíru napíšete požadované počty řádků i úhozů. Pište ob řádek (řádkovač 2), za tečkou, čárkou, otázníkem, vykřičníkem, středníkem a dvojtečkou následuje vždy mezera. Odstavce se odráží o 5 úhozů od levé strany. Název, nadpis, příspěvku, názvy jednotlivých kapitol pište normálními písmeny, úpravu provede náš technický redaktor. Rukopisy číslujte průběžně od první stránky v pravém horním rohu a pište jen po jedné straně archu.

Při psaní na psacím stroji „perlička“ je počet úhozů rovněž 60 (vzniká však od pravého okraje mezera větší [70 mm]).

Kresby, plány, které zpracováváte, dodávejte nakresleny na pausovacím papíře nebo hladkém, lesklém papíře, kreslené pouze tuší. Tabulky, grafy kreslete na samostatné archy A 4. Vyplňujte strojem nebo i rukou.

B Citace literatury a pramenů

Citovaná literatura a prameny by měly být zapsány podle ČSN 010 197 — Bibliografické citace, v t. zv. zkrácené citaci. Uvádíme základní příklady:

B 1. Kniha:

Zenger, Z.: Česká heraldika.
1. vyd., Praha 1978,
s. 151.

B 2. Časopis:

VOIT, P.: Kniha a knihtisk olomouckých měšťanů před Bílou Horou.
VVM, 32, 1980, s. 312.

B 3. Sborník:

Eliáš, J. O. — Kašpárková, S.: Zámek v Nenakonicích
In: Sborník památkové péče v Severomoravském kraji, 3, Ostrava 1977, s. 109.

B 4. Věcné prameny: urbáře, matriky, gruntovní knihy atd.

SOA, Opava, VS — Hukvaldy.
Pozůstalosti obce Frýdlantu, fasc. 308, sign. M 98, fol. 32 a.

Cituje-li se tatáž publikace či pramen vícekrát bezprostředně za sebou, je možno místo celého opakování použít výrazu „tamtéž“ nebo „ibid.“ z latinského „ibidem“, doplněné o číslo stránky. Je-li však mezi citacemi téže publikace vsunuta citace jiné publikace, je nutno u opakující se citace znovu uvést jméno autora, doplněné výrazem „cit. [citované] dílo“ nebo „op. cit.“ [opus citatum] a označení stránky. Cituje-li se několik děl téhož autora, je nutno citaci opakovat v úplném znění.

Své příspěvky zasíláte pokud možno s jednou kopií, ve které budou prováděny drobné úpravy; kopie bude rovněž archivována. Pat.

„ZPRAVODAJ“ vydává ostravská pobočka Genealogické a heraldické společnosti v Praze při Domu kulturního pracujících Vítkovic v Ostravě.

Za původnost a obsah článků ručí autoři.

Grafická úprava: Petr Pavliňák.

Technický redaktor: Pavel Mazáč.

Uzávěrka 4. čísla III. ročníku byla 15. 4. 1981.

Schváleno k tisku odborem kultury Národního výboru města Ostravy pod č. j. 64/78 z 28. 8. 1978.